

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Logica s. ars cogitandi - Ettenheim-Münste 101 - Philosophia eclecticica

Cartier, Gallus

[S.l.], [18. Jahrh.]

Caput primum

[urn:nbn:de:bsz:31-110938](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-110938)

34.
37.

Partis Prima Logices.

De Perceptione seu Idea.

Prima cogitationis seu operatio-
nis mentis species, quam Logica consi-
derat, perceptio vel idea, vel etiam
apprehensio in Scholis nuncupatur;
ac definiri solet, prima cogitatio-
nis seu operationis mentis species, quã
quidpiam concipitur tantum, nec quid-
quam de eo affirmatur vel negatur.

De eã sex Capitibus differemus.
1° Quæremus specialiter quid sit per-
ceptio vel idea, et quot modis sumat-
tur. 2° De idearum seu percep-
tionum veritate et falsitate trata-
bimus. 3° De idearum universali-
tate, particularitate, ac singulari-
tate agemus; ubi Porphyrii Doctri-
nam de quinque ideis, aut vocibus
universalibus exponemus. 4° De
claritate et distinctione earumque
obscuritate et confusione verba fa-
ciemus; et consequenter 5° Aris-
totelis ac recentiorum categorias tra-
demus. 6° Denique, De idearum
signis, seu variis, quibus exprimen-
tur nominibus, sermonem habebi-
mus.

38.

Caput Primum.

Quid sit Perceptio seu Idea,
et quot modis sumatur.

Superius jam in Proœmio Lo-
gicæ nostræ adnotavimus, appren-

lionem seu perceptionem esse simpli-^{35.}
cem rerum, quae menti sistuntur, con-
templationem; Ideam vero esse for-
mam illam, sub qua res ista consi-
derantur. Idea igitur idem est, ac
rei species intellectui exhibita et ab
eo percepta; sive est objectum ipsum
mente conceptum; Perceptio vero
est objecti cognitio, vel, ut Schola lo-
quuntur, apprehensio, qua quidpiam
conicitur tantum, nihilque de eo
affirmatur, aut negatur. Utraque
tam Idea, quam Perceptio promiscue
usurpari solet in Scholis, adeo ut idem
sit Perceptionem dicere ac Ideam,
et vicissim; Perceptio nempe est idea
formalis; Idea vero est idea objecti-

va p. Perceptio sic exposita duplex 39.
iterum est, Intellectio pura sibi et,
et Imaginatio. Prima est ea, per
quam mens seu intellectus citra phan-
tasmatis aut speciei corporeae subtri-
dium quidpiam cognoscit: v. g. cum
percipit Deum, se ipsam, suas cogi-
tationes et affectiones, puta gaudium,
tristitiam p. Ea autem perceptio,
qua se ipsam suasque cogitationes
mens cognoscit, consuetudina appella-
tur, quia suarum cogitationum et
affectionum sibi consuetudina est, secum-
que quodammodo sicut se cogitare,
sive se cogitantem intimo sensu,
aut sententia percipit.

36.

Altera perceptionis species, eaque ignobilior, dicitur imaginatio, per quam scilicet mens phantasma quoddam, vel imaginem rei alius in phantasia seu facultate imaginatrice, vel potius in cerebro velut depictam percipit; ut cum quis Solem, circulum, arborem, aut aliud quidpiam corporeum quasi praesens intuetur, cum saepe longissime absit, imò nonnunquam minime in rerum natura sit.

5
17

40.

Verum ut intellectus purus et imaginationis discrimen in una eademque re breviter ostendamus, sit hoc exemplum: Si quis imaginari velit unum hominem, vel duos, vel etiam tres, non egre equidem id assequetur; quia hoc phantasia viros non excedit. At si per imaginationem centum aut mille, aut series centiesve mille homines sibi clare et distincte simul representare velit, et conetur; nunquam eo pervenire poterit illius imaginatio, sed confusam tantum et obscuram hominum multitudinem et aerum sibi representabit et imaginabitur, ita ut discrimen, quod inter novem ac decem hominum millia intercedit nec clare nec distincte patefacere valeat. Intellectus purus tamen discrimen illud accuratissime novit: nam si quis e.g. comitatibus exercituum praefectus sit, et cibaria in quindecim tantum

hominum milia ad certum tempus com-^{37.}
paraverit; accedentibus adhuc aliquot
millibus vel recedentibus, in toto calculo
statim comperiet, quanta commeatu-
um augmentatio vel diminutio sibi fa-
cienda sit, nec timendum ipsi est, ne
hac in re vel minimum hallucinetur.

Quocirca intellectus clarè et dis-
tinctè percipit id, quod phantasia con-
fusè tantum et obscurè potest exhibere.
Unde inter puram intellectionem et
ipsam imaginationem insignis elucet
differentia; hæc enim simulacrum
quoddam aut speciem corpoream dum-
taxat speulatur, illa non item.
Utraque tamen perceptionis nomen
obtinet, quippe utramque mens
cogitatione prosequitur.

¶ Bonum proinde est intelligere, 41.
ineptum esse vulgare Philosophicum
istud axioma: Nihil est in intellectu,
quod non prius fuerit in sensu. Vi-
vis contendunt quidam etiam magni
nominis Philosophi*, omnes omnino
ideas, quæ in mente sunt, ortum
ducere à sensibus, ita ut neque ali-
am Dei ipsius ideam mens habere pos-
sit, nisi eam, quæ ope imaginatio-
nis venerandi Senis alicujus figuram
ei exhibet: digna sanè Antropomor-
phitis* opinio, quam referre refedere
est. atque, ut cetera taceamus,
quid clarius percipere valeamus, quam
quod cogitemus? Quod si cogitationis

* Præter Peripate-
ticos etiam Gas-
sendista post
gassendum.

* Antropomorphi-
ta Heretici sic
dicti, quod Deo spe-
ciem humanam
corpus et membra

affingerent. ^{38.} id enim
 composita ex andro-
pos, quae hominem
 et morphi quae for-
 mam significat, gra-
 cis vocibus. Dicitur
 sonat. circa an.
 Chr. 400. visi sunt.

nostra idea per sensus nostros in cere-
 brum usque penetrasse atque men-
 tem nostram subiisse dici debeat,
 profecto declarandum est, per quam-
 nam sensuum januam in mentem
 intraverit; non utique per visum,
 nec enim huius est aut colorata. Non
 per auditum, quia nec gravis nec
 acuta, adeoque nec sonora est. Non
 per odoratum, nec enim bene aut ma-
 le olet. Non per gustum, cum sapore
 sit destituta. Non per tactum, neque
 enim frigida aut calida, nec mollis
 aut dura est. Ergo idea cogitationis
 per nullum sensum aut imaginatio-
 nem mentem subire potest. Siquae de
 ceteris ideis mere spiritualibus dicendum.

42. Porro Cartesius* triplicem sta-
 tuit idearum speciem, nempe iuxta
 ipsam alia sunt innata, alia adven-
 titia, denique factitia alia. In-
 natas ideas vocat illas, quae menti nos-
 tro sunt ingenitae; talis est idea men-
 tis, cogitationis, veritatis, bonitatis,
 Dei; quae, ut et plures aliae, à natura
 nobis sunt inditae. Adventitiae sunt,
 quae occasione variarum rerum entra
 mentem positarum ei adveniunt, qua-
 les sunt idea coloris, soni, odoris, saporis,
 p. Factitiae denique sunt, quae
 ex iis, quibus mens iam informata
 est, componuntur, ut cum ex
 ideis montis et auri, quae mens iam
 habet, et quibus iam informata est,
 aureum montem effingit, p. p.

*Renatus Cartesius
 Nobilis galus, saeculi
 praeteriti Philosopho-
 rum faulè princeps,
 qui recentioribus Phi-
 losophis rectam deinceps
 Philosophandi viam
 aperuit. obiit Hol-
 landia an. 1650. aetatis
 suae 54. duo illorum
 Christina Silecorum
 Regina, ex ipsius phi-
 losophandi ratione et
 methodo compendium
 factura, evocaverat.
 Antagonistam ha-
 buit Petrum Gassen-
 dum Diniensis Cathe-
 dralis Ecclesiae in pro-
 vincia Canonium et
 Praepositum, Philoso-
 phum percelebrem,
 qui Epicuri Philoso-
 phiam Religionis